

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

האשה
החשובה ודופת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1104

מסכת שבת קל"ה - קמ"א ♦ כלאים ו', א' - ו', ו'

בס"ד, כ"ז תמוז תש"פ

השבוע בגליון

- ♦ קריאת שם היילוד על שם גדול בישראל
- ♦ שני חסרונות בתינוק חסר דם
- ♦ השם גורם להצלחה
- ♦ סגולה לבנים

- ♦ "בונה ברחמי ירושלים"
- ♦ האם המים שעל הגוף אסורים בטלטול?
- ♦ מנהג ישראל שלא לרחוץ בנהר
- ♦ הליכה בשלג בשבת

♦ מצוות הטפת דם ברית

דף קלד/א והיו קורין אותו נתן הבבלי על שמי

קריאת שם היילוד על שם גדול בישראל

"אמר רבי נתן: פעם אחת הלכתי לכרכי הים ובאת אשה אחת לפני, שמלה בנה ראשון ומת, שני ומת, שלישי הביאתו לפני. ראיתיו שהוא אדום, אמרתי לה: המתני לי עד שיבלע בו דמו. המתינה לי עד שנבלע בו דמו, ומלה אותו וחיה. והיו קורין אותו נתן הבבלי על שמי. שוב פעם אחת הלכתי למדינת קפוטקיא, ובאת אשה אחת לפני, שמלה בנה ראשון ומת, שני ומת, שלישי הביאתו לפני. ראיתיו שהוא ירוק, הצצתי בו ולא ראיתיו בו דם ברית. אמרתי לה: המתני לי עד שיפול בו דמו. והמתינה לי, ומלה אותו וחיה, והיו קורין שמו נתן הבבלי על שמי".

שני חסרונות בתינוק חסר דם: ראוי לציין את פירושו של רש"י, כי שני חסרונות יש כאשר התינוק חסר דם. האחד, סכנת חיים, מפני שחסרון הדם מעיד על מחלה. כמו כן, לא ניתן לקיים מצוות הטפת דם ברית בעת מילת תינוק זה, שהרי דמו אינו נוטף.

אנו מוצאים בתורה כי ילדים כונו על שם מאורעות - "ויקרא את שמו גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה" (שמות ב/כב). בדורות מאוחרים יותר, החלו לקרוא לבנים על שם אבותיהם: "רבן שמעון בן גמליאל אומר, הראשונים על ידי שהיו משתמשים ברוח הקודש היו מוציאים השם לשם המאורע, אבל אנו שאין אנו משתמשים ברוח הקודש, אנו מוציאים לשם אבותינו" (בראשית רבה פרשה ל"ז פיסקא ז' ועיי"ש טעמים נוספים) [ראה מאורות הדף היומי כתובות ק/א].

בסוגיינתנו אנו מוצאים מקור לקריאת שמות על שם גדולי ישראל, "והיו קורין אותו נתן הבבלי על שמי". אולם, נתן הבבלי לא היה הראשון שקראו על שמו; בחז"ל נאמר (אבות דרבני נתן פרק ט"ו), כי הגר שהתגייר על ידי הלל קרא לבנו על שם הלל, ועוד מאות שנים קודם לכן, מספרים חז"ל (שם פרק י"ב) אלפים מבני ישראל נקראו "אהרן", על שם אהרן הכהן שהיה אוהב שלום ורודף שלום, והזוגות אשר זכו ליהנות מהשכנת השלום שלו, קראו לילדיהם בשמו.

השם גורם להצלחה: על מעלת קריאת היילוד על שם גדולי ישראל מבוא בספר "זכר דוד" (מובא ב"אוצר הברית" ח"א עמי שמ"א), כי "השם גורם להצליח הנושא, אשר על כן רבים נהגו לקרוא את בניהם בשם רבם". הגה"ק רבי אלימלך מליזנסק זיע"א מסביר, כי כאשר אדם מקבל שמו של צדיק, מתעורר אורו בעולם העליון והוא עשוי להיות דומה לו.

בשורה לקוראי הגליון!
ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

נצח ישראל לא ישקר!

עם ישראל לדורותיו עמד פעמים רבות בפני סכנות שנראו כמאיימות על קיומו הרוחני, ואף היו חששות כי האיזונים על העיסוק בתורה יצלחו. אולם מעל לכל אלו ניצבה הבטחתו של הקב"ה: "כי לא תשכח מפני זרעו".

הבורא יתברך הבטיח "כי לא יטוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב". בכל המצבים בו יעמוד עם ישראל, שתי הבטחות אלו ילווהו: קיום עם ישראל וקיום תורת ה'.

נהג המוניתי, איטלקי בעל שפם עבות, שפסף במרץ את כפות ידיו הגדולות והביט במחזה התמוה שנגלה לעיניו מבעד לאדים שכיסו את שמשות הרכב. **בעודו** מסובב את כפתור החימום למקסימום האפשרי, עקב במבטו אחר ההלך המבוגר שבוסס את דרכו בשלג העז. מלווהו של המבוגר הושיט לו יד ותמך בו, ולא פעם כבר היה הנהג בטוח כי עוד רגע קט יהיה עליו לצאת מן המוניתי החמה ולהרים את שניהם מן הקרקע החלקלקה.

פתיתי שלג עבים כיסו במהירות את שני ההולכים ובמהרה הפכו שניהם לגושי קרח המדדים באיטיות לעבר מטרה בלתי מזוהה.

זעילוי נשמת

הר"ד **משה מנחם חסדיאל** ז"ל
ב"ר חיים שלמה ז"ל
נלב"ע כ"ו בתמוז תשמ"ד
תנצב"ה
הונצח ע"י בנו ידידו
הר"ד **שאוול חסדיאל** ומשפחתו שיחיו ב"ב

זעילוי נשמת

מרת **רבקה ריטה פריידמן** ע"ה
בת רבי אפרים פרנק ומרת חיה אידה גולדברג ז"ל
נלב"ע ב' אב תשע"ד
ומרת **שפרה בר-אדון** ע"ה
ב"ר יעקב ומרת טובע-תניה זצ"ל
נלב"ע י"א אב תשס"ו
תנצב"ה

זעילוי נשמת

הר"ד **בלע קידרון קינדרמן** ז"ל
ב"ר אהרן ז"ל
נלב"ע כ"ח בתמוז תשע"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י אשתו וילדיו שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **חנה יהודית בלכר** ע"ה ב"ר שבח ז"ל
נלב"ע כ"ח בתמוז תשס"ט **תנצב"ה**
הונצחה ע"י חתנה ובתה הר"ד **אריה דבורה יעקבסון** שיחיו - ת"א

נר ה'
נשמת
אדם

מעניין לציין, כי יש הסוברים שקריאת שם הילוד על שם הרב עדיפה על פני קריאת הילוד על שם האב ("זכר דוד", באוצה"ב שם). מאידך, יש שנקטו, כי יש להעניק לילוד שם על שם אבות המשפחה בלבד (ראה "משנה הלכות" ח"ו סי' רנ"ו). בעל "משנה הלכות" (שם סי' רנ"ג) הציע, כי כאשר נוצר אילוף לקרוא לילוד על שם אדם שמקווים שהנושא את שמו יהא טוב הימנו, לכוון גם על שם של צדיק בשם זה.

קריאת שם על שמו של צדיק מדוכא בייסורים: קיים נידון, אם ראוי לקרוא לילוד על שם צדיק ידוע חולי ומדוכא בייסורים (עיי' שו"ת "אפרקסתא דעניא" סי' ק"א ואוצה"ב שם). לפיכך, היו שנמנעו מלקרוא לילדיהם בשמותיהם של ישעיהו הנביא, ירמיהו הנביא, גדליה בן אחיקים וכדומה, מפני הייסורים שעברו הללו, וגם הנקראים בשמות אלו כונו כן ללא האות "ואו" בסוף השם - "ישעיה", "ירמיה", "גדליה" וכדומה (עיי' "בית שמואל" הל' גיטין שמות אנשים י', שו"ת "חתם סופר" אהע"ז ח"ב סי' כ"ה ואוצה"ב עמ' רס"ג וש"מ"ז).

סגולה לבנים: יש אומרים, כי המקבל על עצמו שיקרא לבניו אשר יולדו על שם צדיקים, הרי זו סגולה לבנים ("ברכת בנים", עמ' תקל"ג).

דף קלה/א צריך להטיף ממנו דם ברית

מצוות הטפת דם ברית

מצוות ברית המילה מתקיימת על ידי חיתוך הבשר, ובעת חיתוך הבשר יוצא דם, הלא הוא "דם הברית", עליו דורשת הגמרא (לקמן קל"ז/ב) את הפסוק (ירמיהו לג/כה) "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת". רש"י מביא פסוק (לעיל קל"ד/א), כי הברית הנכרתת בין היהודי לבין בוראו היא ברית דם, וסוגיינתו דנה בהרחבה, כיצד לנהוג בתינוק הנולד מהול, האם חובה להטיף ממנו דם ברית.

הטפת דם ברית מתינוק שנימול שלא בזמנו: הראשונים דנים בארוכה, אם צריך להטיף דם ברית מתינוק שנימול שלא בזמנו. כידוע, מצווה למול את התינוק החל מן היום השמיני ללידתו, וכמו כן אין למולו בלילה. מה דינו של תינוק שנימול שלא בזמנו, טרם היום השמיני, או לאחר היום השמיני אך בלילה. מצוות מילה אי אפשר לקיים בו פעם נוספת, אך האם חובה להטיף ממנו דם ברית, כדי לקיים לכל הפחות מצווה זו הכרוכה במצוות המילה ואשר לא התקיימה במועדה.

ובכן, בעל הגהות מימוני סובר כי יש להטיף דם ברית מתינוק שנימול בלילה, שכן, הוא נימול שלא כדין. בית יוסף (יו"ד סי' רס"ב סעי' א') מעיר, כי מדברי הרא"ש מוכח שהוא אינו סובר כן, מפני שהרא"ש פסק כי תינוק אשר נימול לפני היום השמיני ללידתו, אינו זקוק להטפת דם ברית. הרי לנו הוכחה מפורשת, כי לדעת הרא"ש תינוק שנימול שלא בעת זמן קיום מצוות המילה אינו זקוק להטפת דם ברית.

אולם, הרמ"א טוען (בדרכי משה), כי אין כל הוכחה מפסקו של הרא"ש, מפני שהרא"ש התייחס לתינוק שנימול טרם מלאת לו שמונה ימים, ואילו בעל הגהות מימוני פסק את דבריו לגבי תינוק שנימול בלילה. הנימול בלילה זקוק להטפת דם ברית חוזרת, ואילו הנימול טרם זמנו, אינו זקוק להטפת דם ברית חוזרת.

מדוע?

על מדוכה זו עמלו רבותינו האחרונים, ולפנינו הסבר נאה מבעל ספר עמק יהושע (הל' מילה). העילה לכך שהמל את התינוק בטרם מלאת לו שמונה ימים לא קיים מצוות מילה, אינה נעוצה בכך שזמן זה אינו מתאים למצווה, אלא הוא לא עשה מאום! התינוק אינו ערל כלל. מן הירושלמי (הובא בתוס' יבמות א/א) מוכח, כי רק ביומו השמיני חלה על ערלתו דין "ערלה" ומצווה למולו. מעתה, כל תינוק ערל חייב בהטפת דם ברית. אולם, תינוק זה מעולם לא נימול, ערלתו לא הוסרה, שהרי בשעה שנימול היא לא היתה ערלה. תינוק זה לא התחייב, איפוא, מעולם בהטפת דם ברית [ואף שנולד מהול צריך להטיף דם ברית, הוא משום ספק ערלה כבושה, כמבואר בסוגיינתו].

שונה הוא דינו של תינוק אשר כבר מלאו לו שמונה ימים, אך הוא נימול בלילה. תינוק זה כבר התחייב במילה וממילא, גם בהטפת דם ברית הנלווית אליה, אלא שמצוות המילה קויימה בו שלא כדין - בלילה. על מצוות המילה אי אפשר לשוב, אך להטיף ממנו דם ברית, אפשר ויש לעשות זאת.

לאור הסבר זה, תינוק אשר מחמת סיבה רפואית נאלצים למולו בתוך שמונת הימים ללידתו, אין צורך למולו ביום ועל ידי יהודי, שהרי אין זו מילה כל עיקר.

נדגיש כי מסקנה זו מתבקשת לאור הסבר זה בלבד, שכן, קיימים ביאורים נוספים באחרונים, ולפיהם המסקנות שונות לחלוטין (עיי' חזון יחזקאל פרק ט"ו הל' ז' בשם הגר"ח הלוי זצ"ל, וראה עוד אנציקלופדיה תלמודית כרך ט' עמ' ל"ה, ובשו"ת "בית הלוי" ח"ב סי' מ"ז).

שקט מוחלט שרר באזור. האנשים כולם היו ספונים בבתיהם, חיי המסחר השתקו לחלוטין והוא עצמו התפלא מדוע ההין לצאת לנסיעה עם מוניית ביום סגרירי שכזה. במהלך הנסיעה מלמל הנהג משפטים בלתי ברורים באיטלקית שמהם השתמעה בבירור אי שביעות רצונו מן הנסיעה המוזרה שנקלע אליה, אך משהו עמוק ורחום במבטו של הנוסע המבוגר כאילו אמר לו: יקירי, אל דאגה, אנו נגיע ונחזור, והכל יהיה בסדר.

בינתיים כבר הספיקו ההולכים להתקדם ולהגיע אל מחוז חפצם שהיה כעת גוש שלג ענק.

מתחת למעטה הלובן, עמדה לה זה מאות רבות בשנים עדות אילמת לאפסותו של האדם שמן העפר בא ואל העפר ישוב. היה זה שער טיטוס המפורסם שנבנה כאות ועדות לנצחוננו המרשים של המצביא הרומאי.

השעה היתה שעת אחר צהרים מאוחרת. ההלך המבוגר הציץ בשעונו וחישב במהירות מהי השעה כעת בארץ ישראל, ופניו נמלאו נחת. בשעה זו יושבים מאות בחורים בשיבתו המפורסמת - ישיבת פוניבז' - שהקים בעשר אצבעותיו, והוגים בתורה בשקידה. מלווהו של הפוניבז'ער רב, הר"ר ד"ר רוטשילד ז"ל, המתין בשקידה ובקוצר רוח לדעת על מה ולמה הטריח ראש הישיבה את עצמו בכפור חודר עצמות שכזה אל שער טיטוס.

תקופה ארוכה שהוא מכיר את הרב וידוע את מנהגו שבכל יום שיש החל מבקרו של יום מתפנה הגאון מכל ענייניו וטרדותיו, ומכין עצמו לקראת שבת מלכתא, ואילו ביום שיש זה, בשעת אחר צהרים מאוחרת ביקשו הרב במפתיע להזמין מונית. לא עזרו לו כל הסבריו של ד"ר רוטשילד המלווה המסור, שהיום אינו ראוי לצאת מבעד למפתן בית המלון ואף בעל מונית לא יהיו להוציא את אפו מחוץ לביתו ביום שכזה, אך הרב פסק וכך היה.

תמיהתו גדלה במפתיע משמע את הרב פונה אל הנהג ומבקש ממנו להסיעם אל מחוז חפצו: שער טיטוס. עתה לאחר שהגיעו סוף סוף אל יעדם יידע הוא אל נכון את מטרת הנסיעה.

הוא עמד מן הצד ובחן במבטי הערצה את רבו האהוב. רק עק השלג הלבן הפרוש על היקום נראה "הרב" כמצביא הסוקר מבצר שכבש זה עתה ואף שעל פניו נסוך היה כאב הקרבות הקשים, ברקו עיניו בניצוץ הניצחון.

הרב מפוניבז' היטיב את מעילו ומגבעתו כאילו עומד היה למסור שיעור בהיכל ישיבתו, וקולו החזק הדהד על פני אבני הגזית העתיקות: **טיטוס טיטוס, אַנְיָה!** בעל רגש עז היה הפוניבז'ער רב, וניכר היה עליו שבמשפט זה התנקזו מעיינות רגש נשגבים וטמירים, שנסככו בכוחותיו הבלתי נלאים ובחזונו הצופה מרחק שנות דור, שדחפוהו להתנער מהאפר, מהשכול ומהיגון שאפפוהו בשנות האימה והזעם ולהתחיל הכל מהתחלה, לבנות מבראשית את עולם התורה בארץ ישראל.

נהג המונית שפסף את אפו כדי להיות בטוח שהוא חוזה בהקיץ, והרב מפוניבז' המשיך במשאו רווי ההוד: טיטוס, אמר הרב, אתה טיטוס, המצביא הגדול, עלית והחרכת את בית המקדש. חשבת שהצלחת לנצח את עם ישראל ולאבדו ובשער אבנים אלו הנצחת והנחלת לדורות הבאים אחריו את נצחונך הכביר. אולם, ממך לא נותר מאומה! כל תפארת האימפריה האדירה שהקמת ושלטה בעולם כולו, שקעה מבלי להשאיר אחריה רושם, כי אם סימנים קלושים, ואילו התורה הקדושה, תורת ישראל ועם ישראל חיים וקיימים! עם ישראל חי וקיים! קרא הגאון במלא גרונו, ובמבט של ניצחון הסיר את עיניו מן האנדרטה האילמת ושב למלונו.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורת הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פסק: 03-570-67-93 דוא"ר: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף קל"א/א אמר ליה אבוא צוורוניתא, קרעית למיכל [רצה להתאבל על מות בנו הקטן; אמר לו אביו: רוצה אתה לאכול סעודת אבילות]

חשש לנגיעות ופניות

בבקרו של חג השבועות, לאחר השירה והריקודים, פנה הסבא מנובהרדוק זצ"ל לתלמידיו ואמר להם כי יבדקו בקרבם, שמא הרצון להשאר ערים בלילה נבע גם מהרצון לשמוח ולשיר ולרקוד בבוקר השכם...

חתנו, רבי אברהם יפהן, הביע בפניו את תמיהתו: למה יש לחשוש לכך?

ענהו הסבא: הן בסוגייתנו מסופר כי בנו של רב דימי חפץ לשבת שבעה על מות בן קטן, ואביו אמר לו כי יתכן שרצונו הפנימי הוא לא מפני האבלות אלא מפני סעודת האבלים. כלומר, חייב אדם לחשוך עצמו שמה בת מודע מסתתרים רצונות אחרים... ("תנועת המוסר").

דף קל"א/א אי בטלי יהירי [בטלים הגאותנים]

זהירות גם מיוהרה

אמר האדמו"ר הזקן מנדבורנה זצ"ל: תמה תמתי, רבים זהירים במיחזי כיוהרא, ואילו ביוהרא עצמה אינם נזהרים כלל וכלל...

דף קמ"א ולא הוה בידיה

כרישא דעמי נדיב

במענה לשאלה הלכתית, שיגר בעל "באר עשק" (שו"ת סי' צ"ח) אל השואל את המשפט הבא: "כרישא דעמי נדיב וסיפא דאכזר ישי".

המשפט נראה סתום מכל צדדיו, ובעל ה"חוות יאיר" (סי' ר"ט) מפענח את החידה:

במספר מקומות בתנ"ך מופיע הביטוי "לא ידעתי", בניניהם בפסוק (שיר השירים ו/יב) "לא ידעתי נפשי שמתני מרכבות עמי נדיב", ובפסוק (בראשית כח/טז) "אכן יש ה' במקום הזה ואנוכי לא ידעתי".

דף קל"א/א ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה

"בונה ברחמי ירושלים"

בגמרתנו אנו למדים, כי ירושלים עיר הקודש תפדה בזכות מצוות הצדקה, כנאמר (ישעיהו א/כז): "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה".

לאור הסבר הגמרא לשון הפסוק מעורר תמיהה, שכן, נאמר בו במפורש כי "ציון במשפט תפדה", היינו: ירושלים תפדה במשפט, ו"שביה", היינו: היהודים אשר ישובו לירושלים, ייפדו בצדקה. כיצד, איפוא, פירשו את הפסוק, כי ירושלים גופה תפדה בצדקה?

על קושי זה עמד מהרש"א (חידושי אגדות, סנהדרין, צח/א), והוא מסביר, כי בזכות מצוות הצדקה ישובו לירושלים משפטי אמת ודיני צדק, אשר בטלו ממנה כמבואר בגמרא, ובזכות כך תבוא הגאולה. מצוות הצדקה תביא את משפטי הצדק אשר יביאו את הגאולה.

הרמב"ם (הלכות מתנות עניים, פרק י', הלכה א') גרס נוסח אחר בגמרתנו: "אין ישראל נפדים אלא בצדקה". גירסה זו הולמת היטב את הפסוק "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה", השבים לציון יפדו בזכות מצוות הצדקה (ראה מסורת הש"ס כאן ובסנהדרין, ועיין עוד במקורות וציונים ברמב"ם פרנקל שם).

נוסח ברכת המזון: שאלת אופן פדיונה של ירושלים חשובה גם לצורך הנוסח המדוייק של ברכת המזון.

הטור (או"ח, סימן קפ"ח) כותב, כי את הברכה השלישית של ברכת המזון, "רחם נא", חותמת ברכת "ברוך אתה ה' בונה ירושלים". בית יוסף (שם) מביא, כי מהר"ם מרוטנבורג נהג לחתום בנוסח "בונה ברחמי ירושלים". כלבו ואורחות חיים מעירים על כך, כי נוסחה זו אינה מדוייקת, מפני שירושלים לא תבנה ברחמים אלא בזכות עשיית המשפט ובזכות הצדקה ישובו אליה. מרן רבי יוסף קארו הסכים עמם ופסק כן (שולחן ערוך שם, סעיף ד'), אך הוסיף (בית יוסף שם), כי בדיעבד, מי שאמר "בונה ברחמי ירושלים", אינו צריך לחזור ולברך, מפני שבמקורות אחרים נאמר בפסוקים שבית המקדש יבנה ברחמים.

לעומת זאת, רמ"א (שם) ופוסקים נוספים הורו, כי המנהג לומר "בונה ברחמי ירושלים", ומהרש"ל (בהגהותיו לטור) הוסיף, כי נוסח זה עדיף מפני שהוא מעין נוסח הפתיחה של הברכה "רחם נא", ונאה לברכה שתסתיים ברחמים [עיין בפרי מגדים אשל אברהם ס"ק ג', מדוע אומרים "ברחמי" ולא "ברחמים"]. את תמיהת כלבו מדוע אומרים שירושלים תבנה ברחמים, הרי "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה", מיישב בעל מחצית השקל (שם ס"ק ג'), שאכן מצד זכויותיהם של בני ישראל ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה, ואילו הקב"ה ירחם על ישראל עמו ויבנה ברחמים, גם אם לא יאה די בזכות ישראל לבנותה.

מהרש"ל כותב כי פדיית ירושלים מידי כובשיה תהא בזכות עשיית משפט וצדקה, אך בניית ירושלים בכבודה הגדול, אשר עתיד להיות יותר מכפי שהיה מאז ומעולם, תעשה ברחמי בלבד (מונא בב"ח ודרישה ופמ"ג שם).

דף קמ"א מאן דסחי במיא

האם המים שעל הגוף אסורים בטלטול?

גמרתנו קובעת כי היוצא מן הנהר בשבת, לא יהלך ארבע אמות כל עוד גופו נוטף מים, שכן, שפת הנהר הרי היא כרמלית, רשות שבת שנקבעה על ידי חכמים, שאסור לטלטל בה. בעל פרי מגדים מוסיף, כי לא זו בלבד שבצאתו מן המים עליו להזהר שלא להלך עם המים שעליו ארבע אמות, אלא אף בעודו בתוך המים, ומהלך ממקום עמוק אל שפת הים, או אל שפת הנהר, עליו להזהר, מפני שפלג גופו העליון כבר אינו בתוך המים והוא נושא עליו את המים, והרי הנהר והים גם הם "כרמלית" (פרי מגדים, או"ח שכ"ו, הובא במשנה ברורה ס"ק כ"ב).

הטור (שם) בפוסקו הלכה זו כותב: "אבל ההולך במטר ומטר יורד עליו ועל לבושו שרי". כלומר: הקפדה זו אמורה באדם העולה מן הנהר ולא באדם ההולך תחת מטר זלעפות. מדוע?

הרא"ש (הובא בבית יוסף שם) כותב: "לפי שהעולה מן הרחיצה יש ריבוי מים על גופו, ולא דקדקו במהלך ברשות הרבים ומטר סוחף על ראשו ועל לבושו". בית יוסף מסביר כי כוונת הרא"ש היא, שהמים הנקווים על ההולך תחת מטר, הם מועטים ולא גזרו חכמים בדבר. ברם, הט"ז מתקשה בהבנת הדברים, "עינינו הרואות" הוא כותב, כי ההולך במטר סופג בבגדיו כמות מים העולה על זו הנתפסת בגופו של אדם העולה מן הים או מן הנהר. לפיכך הוא מטעים את ההבדל בין שתי ההלכות, כי אדם ההולך ברחוב ולפתע ניתך גשם זלעפות, אינו יכול להמנע מטלטול המים, ולפיכך חכמים לא גזרו עליו לבל יטלטלם. אולם, העולה מן הים, יחשב את צעדיו באופן שלא יהלך ארבע אמות כשמים על גופו.

אסיקט

משנת הדף

בברכת גדולי ישראל

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

... ובודאי בלימוד המשניות כלול כל התורה כולה"

מרן שר התורה מרן ראש הישיבה הגר"ח קנייבסקי שליט"א הגר"ג אדלשטיין שליט"א

להתנסות חינוך התקשר עכשיו: *3764

מים בבגד ולא על הגוף: אין כל ספק, כי לא נחלקו הבית יוסף והט"ז, כמה מים סופח המהלך תחת מטר. במה, איפוא, נחלקו - הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל מסביר (שו"ת הר צבי אורח סימן קצ"ז), כי הבית יוסף אינו מתכחש לכך שהמים על ההולך במטר רבים יותר מן המים הנמצאים על העולה מן הים, אלא שהמים היורדים על המהלך במטר נספגים בתוך בגדיו, והרי הם בטלים לבגד, שבתוכו הם. לעומת זאת, היוצא מן הים ומים צבורים על גופו, אינם בטלים לו ולפיכך גזרו עליהם חכמים שלא לטלטלם. אמנם, גם על גופו של המהלך במטר יש מעט מים, אך מעטים הם ביותר, מפני שרוב המים נספגים בבגדים, ועל מיעוט המים שעל גופו לא גזרו חכמים.

חילוק נוסף מעניין, בין העולה מן הנהר לבין המהלך תחת המטר, אנו מוצאים בספר תורה לשמה (סימן פ"ו). הנכנס לנהר, חפץ במים שעל גופו, שהרי לשם כך הוא נכנס אליהם, לא כן המהלך תחת מטר, אשר ללא כל ספק היה שמח לו היתה לו אפשרות להמנע מהירטבות. אפשר, איפוא, להבין, כי חכמים גזרו שלא לטלטל את המים שהאדם חפץ בהם ובכך יחס להם חשיבות [ועיי"ש סברא נוספת].

מנהג ישראל שלא לרחוץ בנהר: ראוי לציין, כי אף על פי שמעיקר הדין מותר לאדם לרחוץ בשבת בנהר, כתבו הפוסקים, כי מנהג ישראל שלא לרחוץ כלל בנהר, מפני ריבוי החששות להכשלות באיסורים הלכתיים, ביניהם, החשש לטלטול המים שעל גופו (ראה מגן אברהם שם ס"ק ח' ובמשנה ברורה ס"ק כ"א).

הליכה בשלג בשבת: בעל בצל החכמה (שו"ת, ח"ב סימן פ) דן, כיצד יש להגדיר את ההיתר להלך בשבת בשלג. לכאורה, לדעת הבית יוסף יש לאסור הליכה בשלג, שהרי השלג נערם על האדם, ואינו נספג בבגדיו. הוא מעלה אפשרות, כי הואיל ושלג אינו נחשב אוכל ואינו נחשב משקה, עד אשר המחזיק בו יתכוון להשתמש בו כמשקה, לפיכך, אין לו כל חשיבות ולא גזרו חכמים על טלטולו.

לכך התכוון בעל ה"באר עשק". "כרישא דעמי נדיב", תשובתי היא כ"רישא", כתחילתו של הפסוק "עמי נדיב", וכסופו של הפסוק "אכן יש". כלומר, בתחילת הפסוק "עמי נדיב" ובסופו של הפסוק "אכן יש", נאמר "לא ידעתי". זוהי תשובתי על שאלתכם - "לא ידעתי"...

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' **נחמן שבתי גלינסקי** זצ"ל
בהרה"ג ר' יעקב יצחק שליט"א
נלב"ע כ"ז בתמוז תשנ"ט
והר"ו **אליעזר הכהן זילברברג** זצ"ל
ב"ר יעקב משה זצ"ל
תנצב"ה

לעילוי נשמת
מרת **שרה רבקה ברלינר** ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל נלב"ע כ"ח בתמוז תשס"ו
תנצב"ה
הונצחה ע"י חתנה ובתה
הר"ר **אבי ומאירה שנוור** ה"י

לעילוי נשמת
הר"ר **חיים הלוי קליין** ז"ל
ב"ר אליעזר ז"ל - אנטוורפן
נלב"ע כ"ד בתמוז תשנ"ז
תנצב"ה
הונצח ע"י בני המשפחה שיחי

לעילוי נשמת
הר"ר **יצחק אריה קוזול** ז"ל
ב"ר דב הכהן ז"ל נלב"ע כ"ד בתמוז תשס"א
ולע"נ הרה"ח ר' **יהודה פרנקל** ז"ל
ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע כ"ז בתמוז תנצב"ה
הונצחו ע"י המשפחה שיחי

לעילוי נשמת
הרב **גרשון שיין** ז"ל
בן הרב ברוך מרדכי ואסתר מיכלא ז"ל
נלב"ע כ"ח בתמוז תשס"ט **תנצב"ה**
הונצח ע"י המשפחה שיחי

שלמות

הגמרא המושלמת המחבבת את הש"ס על לומדיה

לראשונה: מוצא מעקד מפוסק עותק השק ללימוד

• בתוספת משניות בגלין הדף להשלמת לימוד הש"ס • בסוף הדבר נוסף ביאור למשניות - 'מארות המשנה' • להשלמת הלימוד בהלכה למעשה צורה החיבור הנפלא 'מארות ההלכה' • הדגשות בתחילת ענין בתוספת.

• נוסח הגמרא והמפרשים מונה ומתוקן במיטב המסורת של מהדורת הש"ס של 'ענין והדר' • הגמרא, הרשי והתוספות מעוקרים ומפוסקים בדיוק ובשלימות • רקע מיוחד להקלת הקריאה ולמניעת כאבי עיניים

להזמנות: 02-804-3333